

4. Санніков, В.А. Теорія та методика боксу: навчальний посібник. Фізична культура, 2006. - 272 с.
5. Платонов В.М. Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті. Загальна теорія і практичне її застосування: посібник [для тренерів]: в 2 кн., Київ: Олімпійська література; 2015. 680 с.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ

Науменко М.М.

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Анотація. У статті розглянуто особливості техніко-тактичної підготовки юних футболістів вікової групи 13-15 років. Проаналізовано сучасні підходи до формування технічних і тактичних умінь спортсменів у провідних футбольних країнах світу. Визначено основні недоліки в системі підготовки українських молодих гравців та окреслено методичні положення, що сприяють удосконаленню тренувального процесу. Матеріали можуть бути використані тренерами дитячо-юнацьких спортивних шкіл для підвищення ефективності навчально-тренувального процесу.

Ключові слова: техніко-тактична підготовленість, футбол, тренувальний процес, методика, рухові уміння.

Summary. Naumenko M.M. Specific Features of Technical and Tactical Training of Young Football Players. The article examines the specific features of technical and tactical training of young football players aged 13-15. Modern approaches to skill development used in leading football countries are analyzed. The main shortcomings of the Ukrainian youth training system are identified, and methodological recommendations for improving the technical and tactical preparation of young players are proposed. The findings may be applied by coaches working in youth sports schools to enhance the effectiveness of training programs.

Keywords: technical and tactical training, football, training methodology, skill development.

Вступ. Техніко-тактична підготовка є ключовим компонентом системи спортивної підготовки юних футболістів, оскільки забезпечує формування необхідних рухових умінь, оптимізацію ігрового мислення та розвиток здатності приймати ефективні рішення у динамічних умовах гри. Віковий період 13-15 років вважається сенситивним для розвитку складних технічних елементів і тактичних дій, що зумовлює важливість раціонально побудованого тренувального процесу.

Світова практика демонструє високі стандарти роботи з футболістами цього віку, особливо в країнах із традиційно розвиненою футбольною

культурою. Це визначає потребу критичного аналізу національної системи підготовки та розробки шляхів її вдосконалення.

Мета дослідження. Проаналізувати особливості техніко-тактичної підготовки юних футболістів 13-15 років та визначити методичні підходи до її удосконалення на основі вивчення передового міжнародного досвіду.

Методи дослідження.

- аналіз і узагальнення науково-методичної літератури;
- педагогічні спостереження за навчально-тренувальним процесом;
- тестування технічної і тактичної підготовленості футболістів;
- педагогічний експеримент;
- методи математичної статистики для обробки результатів.

Результати дослідження та їх обговорення. Техніко-тактична підготовка юних футболістів віком 13-15 років є багатокомпонентним процесом, який охоплює формування індивідуальної техніки, розвиток тактичного мислення та інтеграцію цих умінь у реальні ігрові ситуації. Аналіз наукових джерел і практичного досвіду роботи тренерів різних футбольних шкіл дозволив виділити ключові тенденції, проблеми та перспективні напрямки вдосконалення тренувального процесу [1].

Управління підготовкою спортсменів значною мірою зумовлено якістю та своєчасною корекцією змісту та спрямованості навчально-тренувального процесу на основі об'єктивного контролю їх підготовленості. Підвищення рівня майстерності вітчизняних футболістів невід'ємно пов'язане з поліпшенням якості підготовки резерву. Ефективне управління підготовкою юних футболістів неможливе без обліку показників змагальної діяльності [2, 3].

У науковій і методичній літературі віковий період 13–15 років характеризується активним ростом, значною пластичністю нервової системи, підвищенням здатності до координованості рухів і засвоєння складних моторних структур. Саме в цей час швидко вдосконалюються:

- точність просторово-часових параметрів рухів;
- диференціація зусиль;
- швидкість прийняття рішень;
- здатність виконувати складні технічні комбінації на фоні рухової та емоційної напруги [3].

Науково обґрунтовано, що у 13-15 років створюються сприятливі умови для інтеграції технічних і тактичних умінь, оскільки відбувається формування базових інтелектуальних процесів, пов'язаних із передбаченням, аналізом ситуації, вибором оптимального варіанту дії. Водночас підлітковий вік характеризується емоційною нестабільністю, тому тренувальний процес має включати підтримувальну комунікацію, створення безпечного середовища та розвиток впевненості у власних діях [2].

Порівняльне вивчення методик підготовки в Іспанії, Німеччині, Нідерландах, Англії та країнах Південної Америки показало, що успішні футбольні системи використовують низку спільних принципів [4].

Рівень техніко-тактичної підготовленості юних футболістів залежить від оволодіння ними засобами спортивної тактики, видами та формами. Структура тактичної підготовленості ґрунтується на характері стратегічних завдань, що визначають основні напрями спортивної боротьби. Ці завдання можуть бути пов'язані з участю юних футболістів у кількох серіях змагань з метою підготовки та успішного виступу в головних змаганнях сезону і, таким чином, мати перспективний характер. Такі завдання можуть також бути і локальними, пов'язаними з участю в окремих змаганнях або в конкретному матчі. Вміння змінювати тактичну схему ведення спортивної боротьби, залежно від особливостей і ходу футбольної гри, є важливим показником тактичної підготовленості юних спортсменів [1, 3]. При цьому велике значення мають прийоми та дії, які характерні для конкретного гравця та визначають його індивідуальність. Рівень досконалості тактичних взаємодій партнерів у групових і командних тактичних діях є не менш важливою стороною тактичної підготовленості. За останні роки у юнацькому футболі стали помітними тенденції, спрямовані на зміни структури гри, її моделі. Ці тенденції характеризуються значним розширенням зон дій юних футболістів, універсалізацією гравців. Це вимагає збільшення рухової активності та швидкості виконання техніко-тактичних прийомів.

Порівняння міжнародного та українського досвіду дозволяє стверджувати, що високий рівень техніко-тактичної підготовки досягається тоді, коли тренувальний процес будується на принципах:

1. Ігрової спрямованості навчання. Усі технічні дії мають виконуватися в умовах прийняття рішень, зміни темпу, тиску суперника.
2. Індивідуалізації. Кожен гравець повинен мати персональний план навичок, метрики оцінювання та траєкторію росту.
3. Системності тактичної підготовки. Тактика має бути не епізодичною, а структурованою складовою мікроциклів.
4. Використання технологій. Відеоаналіз, GPS, цифрові картки дозволяють значно підвищити якість роботи.
5. Універсалізації гравців. Важливо розвивати здатність діяти на різних позиціях і виконувати різні функції.
6. Варіативності тренувальних завдань. Багато форм гри, різні сценарії, моделювання нестандартних ситуацій стимулюють тактичне мислення.

Узагальнюючи результати, можна стверджувати, що українська підготовка має системний потенціал, проте потребує модернізації відповідно до європейських стандартів: переходу від традиційних вправ до ігрових моделей, від групового підходу до індивідуального, від результатоцентризму до методичного розвитку гравця [4].

Висновки. Проведене дослідження дозволило встановити, що техніко-тактична підготовка юних футболістів віком 13–15 років є ключовим чинником формування їх майбутньої спортивної майстерності. Саме у цьому віковому періоді створюються оптимальні фізіологічні та психофізичні умови для інтенсивного розвитку координаційних здібностей, складних

технічних навичок і тактичного мислення. Аналіз сучасних моделей тренування в провідних футбольних країнах світу засвідчив, що їхня ефективність ґрунтується на переважанні ігрових методів, високому рівні індивідуалізації, використанні цифрових технологій і системному формуванні універсальності гравця.

У свою чергу, вітчизняна практика характеризується низкою недоліків – недостатньою часткою ігрових форм, орієнтацією на спортивний результат, обмеженим застосуванням відеоаналізу та слабкою індивідуалізацією навчання. Це знижує темп технічного прогресу юних футболістів і уповільнює розвиток їх тактичної гнучкості.

На основі проведеного аналізу визначено комплекс методичних положень, реалізація яких може суттєво підвищити ефективність підготовки українських юних футболістів. До них належать: розширення частки ігрових вправ, запровадження персоніфікованих планів розвитку, інтеграція сучасних технологій аналізу техніко-тактичних дій, систематичне моделювання ігрових ситуацій та підтримка багатofункціональності гравця. Впровадження зазначених підходів здатне забезпечити якісне зростання технічного та тактичного потенціалу юних спортсменів, сприяти їхній адаптації до сучасних вимог футболу та створити передумови для подальшого успішного спортивного розвитку.

Список використаної літератури.

1. Дорошенко Е.Ю. Теоретико-методичні основи управління техніко-тактичною діяльністю в командних спортивних іграх: автореф. дис ... доктора наук з фізичного виховання та спорту: [спец] 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт.» Київ, 2014. 44.
2. Базилевич Й.М. Теорія і методика футболу. Київ: Науковий світ, 2018. 320 с.
3. Костюкевич В.М., Войтенко С.М., Стасюк І.І. Контроль в футболі. Вінниця: Твори, 2024. С. 10-51
4. Шамардин В.Н. Футбол. Харків: Основа, 2017. 212 с.
5. Viktor Kostiukevych, Oksana Shynkaruk, Olha Borysova, Valentina Voronova, Tetiana Vozniuk, E Yu Doroshenko, Ruslana Sushko, Iryna Kulchytska The integral assessment of playing tactics in national football teams *Physical Education Theory and Methodology*. 2024. Vol. 24, Num. 5. С. 749-756

РОЗВИТОК ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО СПІЛЬНОЇ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ненич В.С., Луценко В.О., Новак Я.С.

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Анотація. Дослідження присвячене аналізу феномену спільної спортивної діяльності у футбольних командах, її структури та засобів